

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

9 Nona statuta tenet naturæ cedere juri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](#)

^q Veritatis & rationis consuetudo est postponenda.
C. IIII. Item Augustin. lib. 3. de baptismo, contra Donatistas, c. 6.

V eritate manifestata cedat consuetudo veritatis, plausibile non respondere, quis dubiter veritatis manifestata debet consuetudinem cedere? Item b Nemo consuetudinem rationis, & veritatis praeponat: quia consuetudinem ratio & veritas semper excludit.

C. V. Quilibet consuetudo veritati est postponenda.

Item Gregorius 1 Viminacij, c. Averano Ep. cap.

S i a consuetudinem forsan opponas, adverendum quod Dominus dicit, c. [Ego sum veritas & vita.] Non dixi ergo sum consuetudo, sed veritas. Et certe ut Beatus Cypriani futuram sententiam] quelibet consuetudo, quantumvis verula, quantumvis vulgata veritatis omnino ei postponenda, & usus qui veritati est contrarius, abloquit.

1. Gregorius] In aliquant manuscriptis, & apud Iovensem, & Gregorius vi. Et in his ipsius Pontificis Guernaldus Averano Episcopique scripti de corpore & sanguine Domini contra Berengarium, qui illic extat.

2. Veritatem revelata, consuetudinem, sibi cedere oportet:

C. VI. Item Augustin. lib. 3. de baptismo contra Donatistas, cap. 5.

Q uia g contempta veritate prouferunt consuetudinem [sequitur] autem fratres inuidus eis & malignus, quibus veritas revelata, aut circa Deum ingratius est, cuius inspiratione infrauitur. & infra. b In Evangelio a Dominis Igo sum, inquit, veritas: non dixit, ego sum consuetudo. Itaq; veritate manifestata, cedat consuetudo veritatis, & p[ro]f[und]e. Revelatione facta veritatis, cedat & consuetudo veritatis: quia & Petrus l, qui prius circumcidebat, cessit Paulus veritatem predicantem. & infra. m Cum Christus veritas sit, magis veritatem, quam consuetudinem sequi debemus, quia 2 consuetudinem rationis & veritas semper excludit.

1. Cedat consuetudo] Apud B. Augustinum, & Iovensem, & in Iovannia legitur, cedat error. Sed vere B. Augustinus ex ipsius Zozimi verbis coligit, quod ille erroris appellabat, fuisse consuetudinem. Ita enim responderet. Noluit quidem iste dicere, consuetudinem, fed errorum. Veritatem, cum dicit, quia & Petrus, qui prius circumcidebat, cessit Paulus veritatem predicantem, fatis indicat, quod aliud etiam de baptismis fieri solebat.

2. Qui consuetudinem] Verba haec ueque ad finem, apud Iovensem, & Grammaticum sicut commode hic adnotatur, repetita ex verbo Felici, que referuntur supra, c. veritate.

C. Consuetudis ratione frustria opponitur.

C. Item svth. 4. de baptismo, contra

Donatistas, cap. 5.

F rustra, inquit, » quidam, qui ratione vincuntur, consuetudinem nobis obseruant, quam consuetudo major sit veritate, aut non id sit in spiritualibus sequendum, quod in melius fuerit a spiritu sancto revelatum. q[ui] hoc « plane verum est, quia ratio, & veritas consuetudini praeponenda est. Sed cum consuetudini veritas suffragatur, nihil oportet firmius retinere. »

a Ios. 4. c. 20. Pamm. 1.2. c. 16. Infrasimil. qui contemporaverat. b Ibid. cap. 1. sub persona Felici à Baulaceno. c. al. Guimardo. d Iovpar. 4. c. 23. Pamm. 1.2. c. 16. e. Ioan. 14. f Cyprianus in libro suo concilii. Sub persona Celsi Sicconis. g Ios. 4. c. 20. h Ibid. cap. 6. sub persona Labisi Vagensis. i Iam. 14. k sub ex c. veritate. Ibid. cap. 7. sub persona Zozimi. l Thessal. 1 Galat. 2. m Ibid. cap. 9. sub persona Honorati a Tucca. sup. ex veritate. n Hic refert B. Augustinus verba B. Cypriani in epistola ad Iohannem. Ivo p. 2. cap. 24. & par. 4. c. 23. o Hie B. Augustinus respondet.

Ratione consuetudo impediare non debet.

C. VII. Item Cyriani in epistola ad Pompejum contra epistolam Stephani.

Consuetudo, quia apud quosdam obrepferat, impedit non debet, quo minus veritas prevalcat, & vincent. Nam consuetudo sine veritate, veritas erroris est: propter quod relatio errore, sequitur veritatem, scientes, qui & apud Eldram a veritas vicit, sicut scriptum: [Veritas manet, & invicta in aeternum, & veritas, & obtinet in secula seculorum.]

Idem in epist. ad Iohannum, circa med.

Ignoscit i potest simpliciter errant, sicut de seipso dicit Apostolus Paulus b [Qui primo inquit, sui blasphemus meus, & persecutor, & injuriosus: sed misericordiam merui, quia ignorans fui.] Post inspirationem vero, & revelationem factam, qui in eo quod erraverat, perseverat; prudens & sciens sine venia ignorantiae peccat: praesumptione enim atque obstinatione quadam nititur, cum ratione supererit.

1. Ignoscit] Apud B. Cyprianum legitur, ignoscit enim potest, & huic antecedenti ea qua legitur, supra. c. fructu. uque ad ver. revelatum.

2. Dei veritatem, non hominam consuetudinem sequitur.

C. IX. Idem lib. 2. ep. 3. ad Cæsarium.

S i e folis Christi audiendus est, non debemus attendere, quid aliquis ante nos faciendum putaverit, sed d quid, qui ante omnes est, Christus, prior fecerit. Nequem homini consuetudinem sequi oportet, sed Dei veritatem, cum per Eliam & prophetam Deus loquatur, & dicat. [Sine causa autem coluit me, mandata & doctrina hominum docentes.]

Quando ergo apparet, quod consuetudo naturali juri postponatur.

DISTINCTIO IX.

1. Q uod autem & constitutio naturali iuri prevalere non debent: Sed vere B. Augustinus ex ipsius Zezimi verbis coligit, quod ille erroris appellabat, fuisse consuetudinem. Ita enim responderet. Noluit quidem iste dicere, consuetudinem, fed errorum. Veritatem, cum dicit, quia & Petrus, qui prius circumcidebat, cessit Paulus veritatem predicantem, fatis indicat, quod aliud etiam de baptismis fieri solebat.

2. Qui consuetudinem] Verba haec ueque ad finem, apud Iovensem, & Grammaticum sicut commode hic adnotatur, repetita ex verbo Felici, que referuntur supra, c. veritate.

C. VII. Item svth. 4. de baptismo, contra

Donatistas, cap. 5.

Imperatores, quando pro falsitate contra veritatem constituant malas leges, probantur bene credentes, & coronantur perseverantes: quando autem pro veritate, contra falsitatem constituant bonas leges, terrentur sacerdtes, & corrumpunt intelligentes.

Quicunque a ergo f[ac]tus legibus Imperatorum, quae pro Dei veritate feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande supplicium. Quicunque vero legibus Imperatorum, qua contra veritatem Dei feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande premium.

Nam & reimpioribus prophetarum omnes reges, qui in populo Dei non prohibuerunt, nec everterunt, quae contra precepta fuerant instituta, culpantur: & qui prohibuerunt, & everterunt, super alium merita laudantur. Et rex Nabuchodonosor, cum servus esset idolorum, constituit sacrilegiam legem, ut simulachrum adorarent, sed eis impie constitutioni qui obedire noluerunt, pie, fideliterque fecerunt. Idem b tamen rex divino, correctus miraculo, piam & laudabilem legem pro veritate constituit; ut quicunque ticeret blasphemiam in Deum i Sidrac, Mifac, & Abdenago, cum domo sua perirent interieret.

1. P[ro] Palea] In exemplaribus antiquis Gratiani, in quibus aut nolle, aut pauca sunt palea, hoc loco habentur tam-

a Efraim. 4. 4. b 1. Timoth. 1. c Anselm. libr. 9. cap. 6.

d Matth. 17. Hic est filius meus, &c. e Efraim. Matth. 15. f

For par. 4. cap. 143. Pamm. 1.2. tit. 143. g Dan. 3. h Ibid. ii

Deum verum.) orig.

sum à versis. Quicunque, uide ad vers. Nam & temporibus. In aliis autem in quibus sunt, habetur integrum hoc caput, & sine nota Paleae. Est autem ratum in eodem B. Augustini loco.

¶ Quicunque] Commuteru etiam apud Ioseph. & in Pseudo Ioseph. est uero, verborum B. Augustini, apud quem qui mentione grammatici, priore; qui supplicio, posteriori loco ponitur.

C. II. Item ex verbis Isidori lib. i. sententiarum de fisione boni, v. 13.

Tunc enim iura sua ab omnibus custodienda existimet, quando & ipse illis reverentiam præbet. Principes legibus teneri suis, nec in se convenienti posse damnare iura, quia in subiectis, constituitur. Iusta est enim vocis eorum auctoritas, si quod populus prohibet, sibi licere non patientur.

In aliquo verius exemplaribus caput hoc non habetur; ipsius vero coniunctione est superiori, & non habet rubricam.

¶ Scriptus canonica tractatorum litera deservit.

C. III. Item Augustinus in prologo libro tertio de Trinitate.

Noli e meis literis quasi canonicas scripturis impetrare. Sed in illis, & quod non credas, cum inveneris, incundanter credere: in istis autem quod certum d non habebas, nisi certum intellexeris, noli firmum e tenere.

In tractatione opuscula multa corrigitur inveniuntur.

C. IIII. Idem ad Vincentium Vichensem, lib. 4.

Negare f non possum nec debeo, sicut in ipsis majoribus g ita multi esse in tam multis opusculis meis, quia possint justo iudicio, & nulla temeritate dannari.

In scriptis canonici mandata non admittuntur.

C. V. Idem ad Hieronymum, epist. 19.

Ego h solis eis scriptorum, i qui jam canonici apppellantur, didici hunc timorem honorem defere, ut nullum eorum k scribendi errasse audeam credere: aeo aliquid in eis offendere, quod videtur contraria veritati, nihil aliud quam vel mendosum esse codicem, vel interpres non auctoratum esse, quod dicum est, vel me minime intellexisse non ambigam. Alios autem ita lego ut quantilibet sanctitate, doctrina que polleant, l non ideo verum putem, qui ipsi ita fenserunt, sed quia mihi i per alios auctores, vel canonicas, vel probabiles rationes, quod à vero non abhorrebat, perfundere non potuerunt.

¶ Mibi per alios] Sic etiam in manuscripto, & in gloria. Apud B. Augustinum est, mihi vel per illos auctores canonicos, vel probabili ratione, nec multo feci apud Iosephum. Alias vero nominales varietates fatus usum est in margine indicare.

¶ Libris veterum hebreorum volumina, novi greci audiuimus impudent.

C. VI. Idem I

Vt veterum librorum fides de hebreis voluminibus examinanda est, ita novorum, greci sermonis normam desiderat.

¶ Idem] Verba huius capituli sunt B. Hieronymi ad Lucianum Bateticum epist. 28. sed utata non est in scripto ob gloriam in ver. Greci.

a Burch. l. 15. c. 42. Ivo par. 16. c. 43. b convenienti frustari jura.) orig. c Ivo par. 4. c. 7. Pann. l. 2. c. 120. d al. certum habebas.) exempl. e al. firmiter retinere.) orig. f Ivo p. 4. c. 13. g moribus.) orig. & Ivo. h Ivo par. 4. c. 74. Pann. l. 2. c. 19. i scripturarum libri.) orig. & Pann. k eorum auditorem in scribendo aliquod traxi firmissime credidam; orig. Ivo & Pann. l prepollicant.) orig.

¶ Nihil auctoritas, capitulo remaneat, scriptura, si ad es mandata fuerint admissa.

C. VII. Item Augustinus ad Hieronymum,

epist. 9.

Sed ad scripturas sanctas admissa fuerint vel & officiosa mendacia, quid in eis remanebit auctoritas? Quia tandem de scripturis illis sententia proficeretur, cu[m] pondere contentioſa falſitatis obteratur & improbias?

¶ Literis omnium episcoporum sacra preparatur scriptura.

C. VIII. Item de baptismis contra Donatistas, lib. 2. c. 5.

¶ Vis nesciat sanctam scripturam canonicanam tam veritatem, quam novi testamenti certis suis terminis contineri, tamque omnibus posterioribus episcoporum litteris ita praponi, ut de illa omnino dubitari, & disceptari non posse, utrum verum, vel utrum rectum sit quiequid in ea scriptum esse constituerit? Episcoporum autem literas, quae post confirmationem vel scripta sunt, vel futuruntur, vel per sermonem forte sapientiori cuiuslibet in ea re peritorum, vel per aliorum episcoporum graviore auctoritatem, doctioresque a prudentiam, & personalia licee reprehendunt, si quid in eis forte veritate deviatum est?

¶ Ex dictis querimur libet episcoporum contra divina manus calumnias non colligant.

C. IX. Idem ad Venetium epist. 48. contra Donatistas.

Noli & frater contra divina tam multa, tam claram indubitate refutonia colligere velle calumnias ex episcoporum scriptis, five nostrorum, sicut Hilarius, & (antequam pars Donati separaretur,) Ipus unitatis, sicut Cypriani, & Agrippini: primo, quia hoc genus literatur ab auctoritate canonis distinguendum est: non enim sic leguntur, tanquam ita ex eius testimonium proferatur, ut contra sentire non licet, sicut ubi forte aliter sapientur, quam veritas popularis. In eo quippe numero fumus, ut non dedignemus etiam nobis dictum s ab apostolo acciperemus. [Et quid aliter fieri possit, id quaque Deo vobis revelaverit?]

¶ Sive antequam] Antea legatum sive Cypriani, & Agrippini, antequam pars Donati separaretur, Refutatio est vera letita ex B. Augustino, & aliquot exemplarios Gratia & Ivo. Cypranus enim, & Agrippinus multo antea Donati schismata in ecclesia unitate deceperant: quis in reteravit auctor gloriam.

¶ Revelavit] Ita etiam originalis, & Ivo, & aliquot editiones novi testamenti. Sed idem B. Augustinus in hominem tract. 45. 13. & 50. & alibi forte semper legit, revelabit, & exponat. Greekē δεῖχνει τοῦτο.

¶ Non debetur pars auctoritate canonica scripturis, & explicationis eorum.

C. X. Item ad Fortunatianum, epist. 111.

¶ Neque q quorundam disputationes, quamvis catholicorum, & laudatorum hominum, velut scripturas canonicas haberemus, ut nobis non licet falsa honestificia, quia illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare, atque refutare, si forte inveniatur, quod aliter fenserint, quam veritas habet, divino adjutorio vel ab aliis intellexa, vel a nobis Talis h ego sum in scriptis aliorum, quales i volo esse intellectores meorum.

¶ Exemplum ratiō sona praesertim.

C. XI. Idem ad Marcellinum de civitate Dei lib. 1. c. 23.

a Ivo p. 4. c. 215. b al. velut officiosa) orig. al. fuerint officiosa. c. al. fabratur. Ivo p. 4. c. 227. Polyc. l. 3. tit. 21. d. al. doceverunt. e Deus dedit. p. 2. Ans. l. 4. c. 5. Ivo p. 4. c. 16. f. Phil. 3. g. Ivo p. 4. c. 37. h. al. Qualis) orig. Polyc. l. 1. tit. 20. i. al. tales. Polyc. l. 1. tit. 20.

Sana quippe ratio etiam exemplis anteponenda est: cuiquidem & exempla concordant; sed illa, quam digniora sunt imitatione, quanto excellenteria pietate.

Cum ergo in naturali jure nihil aliud precipiat, quam quod Deus vult fieri, nihilq; veteris, quam quod Deus prohibet fieri, dicoque eam in canonica scriptura nihil aliud, quam in divinis legibus inventatur, divine vero leges natura confirmant, pater, quid quemque divina voluntari, seu canonica scriptura contra probant, eadem & naturali iuri invenerunt adversa. Vide quicunque divine voluntari, seu canonica scriptura, seu divinis legibus polpensova confirmant, eisdem naturale ius praeferi speret. Confirmationes ergo vel ecclesiasticae, vel facultates, facultatis iuri contraria probantur, penitus sunt excludenda.

DISTINCTIO X.

Conficiuntur vero principum Ecclesiasticis confirmationes, quibus non praeminent, sed obsequuntur. Lex Imperatorum ecclesiastica jura dissolvit non potest.

C. I. Vnde Nicolaus a Papa scilicet episcopus in concilio apud Corvinicum con-

grebat.

Lege i Imperatorum non in omnibus ecclesiasticis controvenerit utendum est, praeferit cum inventur Evangelica, ac canonica functioni aliquoties obviare. 2. Non Lex i Imperatorum non est supra legem Petri, sed subius. Imperiali iudicio non posunt ecclesiastica jura dissolvit. Ad quod offendendum, duorum horum, scilicet Innocenti, & Gregorii satis sufficiunt testimonia. Sanctus e quidem Innocentius in decretali epistola sua ad Alexandrum Antiochenum episcopum ait: Nam quod scilicet urum divisis imperiali iudicio provinciis, ut duas metropoles fiant, sic duo metropolitani episcopi debent nominari; non enim sunt ea ad mobilitatem necessitatem mundanarum Dei ecclesiastam communitati, honoresque, aut divisiones perpetuas, [qua pro sua causa facientes duxerit Imperator] Beatus; autem Gregorius scribens ad Theodosianam partitam, inter extera. [Si, inquit religiosus causa conjugia debere dissolvi dicantur; si clementer est, quia eti hoc lex humana concepit; lex tamen divina prohibuit.] Ecce quenadmodum imperiali iudicio non possunt ecclesiastica jura dissolvit. Ecce qualiter, quod lex humana concedit, divina lex prohibuit. ¶ Non quid Imperatorum leges (quibus ecclesia uitior contra hereticos, fape contra tyrannos, atque contra pravos quoque defenduntur) dicamus penitus renundamus, sed quid eas evangelicas, apostolicas, atque canonicas decretis (quibus postponere sunt) nullum possit inferre prajudicium. assertamus.

I 1. Lega] Caput hoc sumptum est ex epistola Nicolai, que est in codice bibliotheca Dominicana, de quo dictum est supra dicitur. 2. mod. Titulus autem epistola, hic est. Nicolaus servorum Dic. Reverendissimus, ac sanctissimis confratribus nostris metropolitanis episcopis, & ceteris diversarum provincialium, ac urbium praelibus, qui in Convicuum villam publicam, secus civitatem Silvanectis conveniunt. Edens epistula mper impensa est in appendice bibliothecae sancto- rum Patrum.

2. ¶ Obituare] Apud Nicolaum sequitur continenter, ad quod offendendum, &c. Quia autem apud Graciano

a In p. 4.1.7. Pan. 1.2.c.13. Anf. l.1.c.97. Polyc. l.1. tit. 1. iii. 2. b Burch. l.1.c.8. Ivo p.4. cap.33. & p.16. c.g. Pan. l.2.c.142. Polyc. l.6. titul. l. In exemplari Veronensis est.] Feliz. Anf. l.4. c.11. Polyc. l.1.c.18. d al. ecclie. e al. dispensationis, testae legebantur.] Idem. g Habetur in c. Hadriani, num.39. Deinde edit. par.1. & 2. h fint] orig. i Anf. l.3.c.88. Burch. l.15.c.9. Ivo p.4. cap.38. & par. 16. 6.10. Polyc. l.1.c.61.

mon sunt interjecta, non sunt hoc loco in epistola, negat in Polycarpo, neq; apud Anthonium, sed verba illa, Lex Imperatorum non est supra legem Dei, sed subius, a Burcharo, & Ivo citant ex decreto Pii Papa, c. 3. habent autem in particularibus adjelis c.17, reliqua autem halentur infra in hoc secundum capite, 4. ecce quemadmodum.

G Nihil quod evangelicas regulis obviet, Imperatori agere licet.

C. II. Item Symmachus a Papa in sexta f. 5. modo Romana tempore Theodosie Regis.

Non licet Imperatori, vel cuiquam pietatem custodiendi aliquid contra divina mandata presumere, nec quicquam quod evangelicas propheticas, aut apostolicas regulis obviet, agere.

G In ecclesiasticis casis regis voluntas sacerdotibus est postponenda.

C. III. Item Felix a Papa.

Certum est hoc rebus vestris esse salutare, ut cum causis Dei agitur, juxta ipsius constitutionem, regiam voluntatem sacerdotibus Christi studieatis subdere, non preferre, & sacrefacta per eorum presules potius dictere, quam docere; ecclesiasticam d formam sequi, non huic humanitu sequenda jura prefingete: neque eius sanctissimis vellet dominari, cuius clementia Deus voluit tuz piz devotionis colla submittere: ne, dum mensura coelestis dispositionis e exceedatur, catur in contemplacione disponentes.

C. III. ¶ Bonis moribus, & decretis Romanorum pontificum, confirmationes contrarie non possunt.

Item f.

Constitutiones & contra canones, & decreta praefatum Romanorum, vel bonos mores, nullius sunt momenti.

C. V. ¶ Que sacerdotum sunt, regibus usurpare non licet.

Item Nicolaus Papa, in epistola ad Michaelem Imperatorem, cuius institutum est, [Proposito] posueramus.]

Imperium i vestrum suis publica rei quotidianis administrationibus debet esse contentum, non usurpare, quae sacerdotibus Domini solum convenient.

C. VI. ¶ Tribunalia Regum sacerdotalis sunt potestatis subiecta.

Item Gregorius Nazianzenus in oratione ad cives Nazianzenos angelorum plenos, & Magistrorum iuratum.

Svscipitissime libertatem verbi? liberter accipitis, quod lex Christi sacerdotali vos subiici potestant, atque istis tribunalibus subdit? Dedit enim & nobis potestant, dedit & principatum multo perfectionem principatus vestris. Aut minquid iustum vobis videatur, si cedat spiritus carni si terrenis caletia superentur; si divinis praefarentur humana?

2. pars. Ecce quid confirmationes principum ecclesiasticis legibus postponenda sunt. Vbi autem Evangelicas, atque canonicas decretis non obviantur, omni reverentia digna habeantur.

a Et Calixtus ep. 1. & Marcellinus in extrema epist. 2. & in capituli Hadriani c. 26, ex quo citant Burchiar. & Ivo par. 16.c.9. Deud. p.1. & 2. b Burch. l.15.c.8. Ivo p.4. cap.33. & p.16. c.g. Pan. l.2.c.142. Polyc. l.6. titul. l. In exemplari Veronensis est.] Feliz. Anf. l.4. c.11. Polyc. l.1.c.18. d al. ecclie. e al. dispensationis, testae legebantur.] Idem. g Habetur in c. Hadriani, num.39. Deinde edit. par.1. & 2. h fint] orig. i Anf. l.3.c.88. Burch. l.15.c.9. Ivo p.4. cap.38. & par. 16. 6.10. Polyc. l.1.c.61.